

บทคัดย่อ

การก่ออาชญากรรมในยุคปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทันสมัย อาชญากรได้พัฒนาวิธีการและรูปแบบการกระทำความผิดได้อย่างซับซ้อน ปกปิดวิธีการกระทำความผิดอย่างแนบเนียน ทำให้ยากต่อการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการหาข้อมูลมาประกอบเป็นพยานหลักฐานเอาผิดแก่ผู้กระทำ

อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการปกป้องความสงบเรียบร้อยของสังคมและปราบปรามอาชญากรที่ยกระดับจากการกระทำความผิดรูปแบบปกติเป็นกระบวนการที่เรียกว่าองค์กรอาชญากรรมหรือก้าวไปจนถึงระดับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ นานาประเทศจึงได้มีการพัฒนากฎหมายให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้เทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหาข้อมูลผู้กระทำความผิดด้วยการลอบฟังหรือดักจับข้อมูลการสนทนาระหว่างผู้กระทำความผิดขณะที่มีการวางแผน สั่งการ ตลอดจนถึงขั้นตอนการลงมือกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดเหล่านั้นไม่รู้ตัว ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลการสื่อสารทั้งจากคำพูดการสนทนา ข้อมูลที่ส่งระหว่างกันทางเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หรือคอมพิวเตอร์ ใช้เป็นข้อมูลหรือกล่าวอ้างเป็นพยานหลักฐานลงโทษผู้กระทำความผิดในชั้นศาลได้

การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการหนึ่งในการสืบสวนสอบสวนและได้มาซึ่งข้อมูลการสื่อสารของผู้กระทำความผิด เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานเอาผิดกับผู้กระทำในชั้นศาล โดยเป็นอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ให้ไว้แก่ฝ่ายบริหารในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยกระบวนการพิจารณาความอาญา และเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นมาตรการที่เจ้าหน้าที่รัฐกระทำการดักการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยที่บุคคลผู้ต้องถูกดักข้อมูลไม่รู้ตัวและปราศจากการยินยอม

ดังนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติจึงต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้มีองค์กรในการตรวจสอบถ่วงดุล และมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ฝ่ายบริหารใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบต้องมีความเป็นกลาง และเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน องค์กรดังกล่าวก็คือ ศาล หรือฝ่ายตุลาการซึ่งเป็นการคานอำนาจของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจในการปกครองประเทศแบบนิติรัฐหรือการปกครองรัฐโดยใช้หลักกฎหมายนำ

การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้ อำนาจของฝ่ายบริหารในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ก็เพื่อ เป็นการกลั่นกรองการใช้มาตรการอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งก็ เปรียบเสมือนการที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการออกหมายค้น หมายจับ และหมายอาญาต่างๆ นั้นเอง เนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมของสังคม การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับอนุญาตจากศาล จึงทำให้ ข้อมูลที่ได้มา สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานลงโทษผู้กระทำความผิดในชั้นกระบวนการพิจารณา ของศาลได้ ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 25 โดยบัญญัติกรณีการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทางโทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ เครื่องมือในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจาก อธิบดีเป็นหนังสือจะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ ใช้มาตรการดังกล่าวและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็สามารถใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มา เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีพิเศษได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทาง อิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่จะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลจากศาล แต่เพื่อให้ศาล มีแนวโน้มในการอนุญาตให้ใช้มาตรการดังกล่าว ภายในองค์กรของเจ้าหน้าที่รัฐผู้ต้องการใช้ มาตรการดังกล่าวจะต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลกระบวนการขออนุญาตอย่างชัดเจนโปร่งใส และถูกต้องเสียก่อน ทั้งยังเป็นหลักประกันในขั้นต้นแก่ประชาชนซึ่งอาจจะถูกกระทบสิทธิเสรีภาพ จากการทำของเจ้าหน้าที่อีกด้วย

ในกฎหมายว่าด้วยการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ของต่างประเทศ อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี และประเทศฝรั่งเศสได้มีการ บัญญัติกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลด้วยการใช้มาตรการ ดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างเคร่งครัด ตั้งแต่กระบวนการ ขออนุญาตใช้มาตรการดังกล่าว ประเภทความผิดที่อนุญาต ระยะเวลาในการใช้มาตรการ ตลอดจนถึงการนำเสนอข้อมูลเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล เจ้าหน้าที่ต้องผ่านการตรวจสอบ หลายขั้นตอนจากหลายส่วนหรือหลายหน่วยงานภายในองค์กรบังคับใช้กฎหมายนั้น ทั้งนี้ ก็เพื่อ เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนว่าจะได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติของกฎหมาย อย่างแท้จริง

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 25 แต่ยังไม่มีการบัญญัติระเบียบหรือหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบและถ่วงดุลการขอ อนุญาตใช้มาตรการดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และส่งผลกระทบต่อข้อมูลที่ได้มานั้น มิอาจสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานสำคัญเพื่อลงโทษ ผู้กระทำความผิดในชั้นศาลได้

ดังนั้น การแก้ไขปัญหากับบทบัญญัติของกฎหมายและการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่รัฐในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเหมาะสม โดยการ ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจดังกล่าวภายในหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ อันจะทำให้ เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้พยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วย กฎหมายดำเนินคดีทางอาญาในชั้นศาลได้อย่างถูกต้อง จึงควรมีการบัญญัติข้อบังคับ ระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ว่าด้วยการใช้อำนาจตามมาตรา 25 ตั้งแต่กระบวนการขออนุญาตที่ต้องผ่าน กระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลจากคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในคดีนั้น ผู้อำนวยการ สำนักคดีที่เกี่ยวข้อง และผู้บังคับบัญชาสูงสุดหรืออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตลอดจนถึง กระบวนการรักษาและทำลายข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการใช้มาตรการดังกล่าว

ทั้งนี้ ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของความหมายของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศใด วิธีการให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงการดักฟังทางโทรศัพท์และ การได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีฉุกเฉิน เช่นเดียวกับกฎหมายของต่างประเทศ อันจะ ทำให้บรรลุดัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาที่มีความ ร้ายแรงควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนให้ถูกกระทบจากการใช้ มาตรการดังกล่าวให้น้อยที่สุด